

Autisme, Aspergers Syndrom og Invertisme hos voksne

**En bog om det autistiske spektrum og hvordan man skelner mellem de
forskellige typer.**

Skrevet af Klavs Nicholson

Copyright © 2010

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	3
Hvad er autisme ?.....	4
Hvem får autisme ?	4
Fordomme om autisme.....	5
Hvordan tester man for autisme?	5
Kan man behandle autisme, ASD?	6
Skal man tage medicin?.....	6
Er autisme genetisk?	7
Hvad er Aspergers Syndrom?.....	7
Sproget hos autister	8
Adfærden hos autister	8

Indledning

Hvorfor skriver jeg en bog om det autistiske spektrum ? Fordi der er så mange mennesker der ofte spørger mig om utallige ting omkring dette emne. Der hersker åbenbart ikke enighed og klare informationer om emnet. Der er desværre også den opfattelse, at er man autist, så er man enten dum eller også er man superbegavet på en mærkelig måde, og dette billede er ikke helt sandt.

Jeg kom til at beskæftige mig med autister fordi jeg interesserede mig for voksen ADHD. Men flere familier havde også autistiske personer i familien, og de skulle også forbi mig som psykiater. Så jeg var nødt til at sætte mig ind i tingene, og derved fik jeg endnu flere patienter med autisme. Så i dag har jeg vel set et par hundred stykker og har et klart billede af hvad det drejer sig om. Denne viden og overblik vil jeg gerne give videre, således at flest mulige mennesker kan forstå hvad forskellige former for autisme er.

Denne bog er skrevet om voksne og for voksne, som måske i en sen alder opdager, at de kunne måske lide af en autistisk tilstand.

I den engelsksprogede verden bruger man udtrykket **ASD = Austisme Spectrum Disorder**, på dansk autistisk spektrum (vifte) forstyrrelse. Det skyldes, at ASD har flere grader og udtryk, og er derfor ikke fuldstændig ens fra person til person. Men kernesymptomerne er til stede.

Hvad er autisme ?

De vigtigste dele i en autistisk forstyrrelse er, at der er en udtalt mangel på en udvikling af sociale relationer og kommunikationer og en tydelig indskrænket repertoire af aktivitet og interesse. Den manglende udvikling og mangel på social interaktion er tydelig og vedvarende. Personen har svært ved at more sig med andre mennesker eller forstå disse. Der er en mangel på social engagement og en interesse for at være sig selv. Ligeledes har personen manglende forståelse for andre personers behov og meninger. Således kan de opfattes som egocentreret eller selvoptaget. Jeg vil ikke beskæftige mig med de personer som har en lav intelligenskvotient samtidig som de har autisme. Denne form for retardering er ikke det jeg har oplevet i klinikken, snarere tværtimod har jeg mødt mange normal intelligente mennesker som har en særlig ”social kommunikativ” lidelse som er plagsom for dem selv og deres nærmeste.

Adfærden hos en autistisk person er ret ensformig og virker indskrænket i variationer. De gentager ofte samme adfærd op til utallige gange uden hensyn til deres omgivelser. De forstår ikke, at deres adfærd kan irritere andre mennesker.

Som jeg ser det, er der flere varianter af autisme, lige fra de lette former som jeg hellere vil kalde **inverstisme** til de udtalte former med total isolation og manglende interesse for omgivelserne, og ikke at forglemme en afart der hedder Aspergers Syndrom. Jeg vil illustrere det på følgende måde:

- Let grad autisme - middel grad autisme - svær grad autisme
- Aspergers Syndrom
- Invertisme

Hertil skal vi så lægge intelligensen ovenpå, idet det er en selvstændig men afgørende faktor for de fleste. Jo mere intelligens, jo mere kan tilstanden ændre på personens adfærd. Det er ligesom intelligensen frigører andre kræfter hos dem.

Man kender ikke nogen præcis årsag til autisme. Men ved hjerneskanninger har man fundet forskelle i hjernens struktur og form. Man mener det er hjernens kommunikationssystem mellem dele af hjernen, der ikke fungerer optimalt. Man kan sammenligne det med en Super Jumbo flyvemaskine, hvor der er masser af ledninger der forbinder alle funktioner sammen til kommunikationskorridorer og nogle ledninger mangler eller er forkert sat sammen. Det giver kommunikationsproblemer og forkerte reaktioner, når der trykkes på en knap. Når man tænder for radioen, så tændes lampen i stedet for. Muligvis er der også visse kemiske ændringer i hjernen. Det kan ses på SPECT skanninger.

Autisme er ikke resultatet af en dårlig opdragelse, og er ikke fordi barnet har lært sig dårlige vaner. Det er en sygdom som skyldes en hjernepåvirkning, som er sket under graviditeten eller som muligvis kan være genetisk betinget. Hjernen udvikler sig skævt og har forkerte filtre påsat således, at personen udvikler sig på en særlig måde.

Hvem får autisme ?

Tilstanden opstår i graviditeten, enten ved genetisk påvirkning eller som følge af en tilstand under graviditeten eller måske fødslen. Vi ved, at visse familier kan fremvise mange med autistiske træk ofte i forskellige grader. Enkelte familier har også ADHD og Tourettes syndrom i familien. Dette fortæller os, at disse tilstande har visse fælles træk i den genetiske substans.

Autisme er således ikke en personlighedsforstyrrelse eller noget man erhverver gennem sin barndom. Det er skabt før man bliver født, og måske senest ved fødslen.

Man definerer autisme som en tilstand man har inden man er 3 år gammel og som udvikler sig i børne -og ungdomsårene. Det er altså ikke noget der pludselig opstår når man er teenager eller

voksen. Man har det helt fra livets begyndelse og selvfølgelig sker der forandringer efterhånden som man bliver ældre.

Hvor ofte opstår autisme ? Tal fra USA viser, at ca. 0,6% af befolkningen har en autistisk tilstand. Det vil sige ca. 30.000 mennesker har det i Danmark. Det ser ud som om, at tallet vokser svagt, men det er ukendt hvorfor dette sker. Muligvis fordi vi er blevet bedre til at opdage problemet i befolkningen og flere personer søger hjælp.

Fordomme om autisme

Tidligere så vi kun de svære typer af autisme og så, at nogle af dem var svært handikappede. Derfor fik vi en fordom om, at en autist var klumpet, dum og var primitiv i deres opførsel. Denne fordom er forkert. De autister der har en betydelig hjerneskade er sådan som fordommen beskriver til en vis grad. Men det er en meget lille del af dem der er autistisk, og årsagen er en anden (hjerneskaden) end de der har en autisme uden hjerneskade. Denne bog beskæftiger sig kun med de voksne autister der ikke har en hjerneskade.

Der er en anden fordom der siger, at autister er voldsomme, mærkelige og farlige. Dette er forkert. Jeg har mødt hundredvis af autister gennem årene, og de er nok mindre farlige end andre mennesker. De kan have temperament, men er oftest så generte, at de holder det indeni sig selv. Nogle autister kan have en aparte adfærd, men er man rummelig er der absolut ingen problemer. Der er en fordom om, at autister er kedsommelige mennesker uden initiativ. Det er forkert. Hvis man respekterer deres særheder og snakker om et emne der interesserer dem, så er de ikke kedelige. Lidt stille i kontakten er de.

Vi kan kun komme fordommene til livs ved at udtrykke os så klart som muligt, og fortælle om hvad autisme virkelig er. Læg mærke til, at jeg har en anden indfaldsvinkel til autisme nemlig, at det slet ikke har noget med en hjerneskade at gøre, i så fald skal det præciseres, at det er i forbindelse med en hjerneskade. Jeg mener også, at der er grader af autisme fra at være ganske svagt til at være ganske udtalt, og dermed virke som en stærk isolation på det menneske der har det. Derfor er det vigtigt at udtrykke grader af autisme: let – middel - stærk. Ligesom intelligens er udtalt vigtigt fra at være infantil autist (som har nedsat IQ) til at være Asperger som har høj IQ.

Hertil har jeg en anden tilføjelse nemlig invertisme, som er beskrevet senere, men er en social arv foruden en generthed der giver symptomer der ligner en svag autisme.

Så der er nok at se til med alle de inddelinger og beskrivelser ! Så autisme er ganske omfattende og bredt favnende.

Der er skrevet meget om vaccination og autisme, men det er usikkert om dette er en årsag eller en bidragsyder til udviklingen af autisme. Kun ganske få tilfælde kan linkes sammen med autisme.

Nogle mener, at forkert kost kan give autisme. Det er der ingen belæg for, men forkert kost kan forværre en autisme der er der allerede.

Hvordan tester man for autisme?

Der findes ikke en enkel medicinsk test der kan give svaret på om man er autist. Man er nødt til at lægge et puslespil for at afdække de symptomer der er væsentlige og se om der kunne være andre forklaringer der kunne ligne autisme. Man ser på 3 væsentlige områder for at finde en diagnose:

1. Kommunikation, socialisering
2. Adfærd, som oftest er karakteristisk
3. Udviklingsniveau, hvor man ser om det er aldersrelevant

Man skal teste for sanseindtryk, at man hører normalt og ikke har fejlagtige sanseindtryk.

At man ikke er mental retarderet eller har en særlig psykisk sygdom

At man under opdragelsen ikke er blevet påvirket på en excentrisk måde.

Man skal være sikker på, at man hele livet igennem har været anderledes og at det ikke er sket efter et traume/ ulykke.

For voksne findes der en spørgsmålstest som hedder AQ og..

De giver kun et indblik i om det måske kunne være autisme. Se bagerst i denne bog i Appendix for Nicholsons Spørgeskema for Autismen og Asperger (NSAA). Ligeledes kan den kun give en fingerpeg om det kunne være autisme eller ej.

En klinisk psykolog og en psykiater der er vant til autister kan stille diagnosen ved en strukturel interview teknik.

Når man har fået diagnosen autisme eller Asperger kan tiden derefter være belastende, fordi der er så mange nye tanker der trænger sig på. Man kan blive forvirret, vred, skuffet og følelseladet over at den diagnose kommer så sent i ens liv. Hvorfor kom den ikke da man var barn ? Lad vær med at finde hvor fejlen er, men se ud i fremtiden og læg nogle nye planer, fyldt med viden og informationer.

Kan man behandle autisme, ASD?

Nej, der findes ikke en medicin der gør underværker. Man er derfor nødt til at lave et behandlingsprogram som er syet til den enkelte person. Dette betyder, at der kan være noget medicin der hjælper og der er træningsprogrammer, kostprogrammer og udviklingsprogrammer, som også hjælper. Der er sikkert nogen der kan have glæde af ét program mens andre må prøve noget andet.

Det man ser efter er, hvor personens positive og negative ressourcer er. Er man fysisk lidt klodset kan man træne med svømning, ridning, med flere sportsgrene. Er man dårlig til kommunikation forsøger man at træne færdigheder op, det kan være skriftligt, musisk, kunstnerisk m.m.

Mange artikler på internettet beskriver, at vitaminer og mineraler plus flere ting kan hjælpe på autisme. Det er der ingen videnskabelig belæg for, men nogle mennesker trives bedre hvis de får et tilskud af B-vitaminer, visse mineraler og fiskeolie. Fordøjelsen kan være besværlig for nogen med autisme og derfor bør de spise letfordøjelige madtyper. En person med autisme kan få ret mærkelige madvaner og let komme til at spise junk food. Det bør undgås.

Skal man tage medicin?

Der er ikke noget specielt medicin der hjælper på autisme. Det er min erfaring som psykiater, at der er mange typer medicin der kan hjælpe, men ikke én der hjælper på det meste. Det jeg bruger mest af er antidepressiv medicin, oftest Efexor, Cymbalta, Cipralax, Moclobemid i normale doser. Disse lægemidler hjælper på genertheden, indadvendtheden, irritabiliteten, surheden og selvfølgelig på depressioner. Nogle få med autisme har angst og der hjælper antidepressiva også godt.

Dernæst kan man overveje antipsykotisk medicin i små doser, fordi det dæmper den tankemylder mange med autisme har. De spekulerer og grubler til ingen verdens nytte. Det er belastende for dem selv. Her kan midler som Abilify, Risperdal, Seroquel og Zeldox hjælpe på tankemyldret.

Det er ikke mit indtryk, at Ritalin (metylphenidat) eller Modiodal har nogen særlig effekt bortset fra de få med autisme, som er utrolig sløve og trætte. Da kan det hjælpe på sløvheden.

Der er enkelte beretninger om fordøjelsesenzymer som kan hjælpe på autisme, men det har sine bivirkninger.

Er autisme genetisk?

Det er der noget der tyder på. I visse familier ser man ophobede tilfælde af autisme i forskellige grader. Man kan i mange tilfælde se, at visse autistiske træk og hele sygdommen fremtræde i særlige familier. Men genetikken er kompliceret og man kan ikke opstille regler for, hvordan og hvornår autisme optræder i familier. Der er åbenbart flere gener og sekvenser der kan forekomme. Man forsker intenst på dette område.

Hvad er Aspergers Syndrom?

Aspergers syndrom blev først beskrevet i 1940'erne af en børnelæge fra Wien i Østrig. Han hed Hans Asperger. Han beskrev nogle drenge som han mente havde problemer med deres sociale adfærd og var dårlig til at kommunikere med andre. Mange af hans kolleger mente, at det var en form for autisme, og beskrev det som "høj funktionelle autister". Flere psykiatere mener, at Aspergers syndrom er en selvstændig tilstand, som ikke er koblet til autisme, mens andre stadig henregner Aspergers syndrom under det autistiske spektrum. I DSM IV, som er det amerikanske diagnosesystem er Aspergers syndrom en selvstændig gruppe. Dem med Asperger har sjældent talebesvær som mange autister har. Asperger har større interesse i deres omverden end autister har. Men de ved ikke hvordan de skal gøre det. En autist er ret så uinteresset i andre. En Asperger er udtalt interesseret i bestemte ting som flyvemaskiner, historie, rollespil, fodbold statistik med mere. En autist har ikke disse særlige interesser. Asperger er ofte uinteresset i small talk og har svært med abstrakte begreber. Intelligensen hos en Asperger er ofte over det normale mens deres motoriske evner er under det normale. En Asperger er interesseret i den verden de lever i mens en autist har besvær med at forstå verdenen de lever i.

En checkliste for en person med Aspergers syndrom

- Har svært at takle nonverbale udtryk som ansigtsudtryk, øjenkontakt, kropsholdning m.m.
- Svært ved at udvikle venskaber og nye kontakter.
- Manglende spontan interesse for at være sammen med andre eller more sig
- Meget oplyst af særlige interesse, som oftest er gentagende. Som f.eks computerspil, rollespil, samle på ting, læsning
- Ufleksibel kontakt til specifikke nonfunktionelle rutiner og ritualer
- Stereotype bevægelser
- Bliver let afledt af særlige fenomener
- Lytter med et halvt øre og lytter kun intenst når det drejer sig om deres interesseområde.
- Er ofte usikre i tale men bedre til at udtrykke sig i skrift
- Er umoden i forhold til alderen
- Er ofte naiv i deres tro på andre
- Er ofte uinteresset i sex
- Hukommelsen er god. Kan have fotografisk hukommelse.
- Har let til kedsomhed
- Misforstår let en social situation og kan let skændes uden særlig grund
- Kan bedst lide organiserede rutiner, gør ting som vanligt
- Bliver let oppositionel hvis de bliver tvunget til noget og bliver stivsindet
- Har svært ved at forstå betydningen af "hygge".
- Kan ikke arbejde selvstændigt, men må få instruktioner de skal følge.
- De behøver supervision vedrørende hjemlige sysler, ellers bliver det "glemt".

Sproget hos autister

Mange som har autisme har svært med sproget, idet grammatikken kan være forkeert eller de ofte gentager fraser. Sproget kan blive lidt monotont. De har svært ved at forstå undertoner og usagte meninger. Ligeledes kan metaforer, ordsprog og morsomheder blive misforstået. Deres kommunikation er besværlig og klumpet. Visse spørgsmål bliver misforstået. Hos nogle autister kan det være anstrengende at tale med dem, fordi sproget bliver ligefrem, mekanisk og monotont. Nuancerne mangler. Morsomhederne forsvinder.

Adfærden hos autister

Den sociale interaktion er ofte manglende hos autister. De er enten uinteresserede eller har svært ved at indgå sociale relationer. De ved ikke hvad de skal gøre, selvom de har været i den samme situation tidligere. De har utrolig svært ved at lære sig sociale færdigheder.

De mangler at være nysgerrige og interesse for at møde sig. Det at gå på en bar eller på restaurant er en belastning, fordi der er mange fremmede mennesker, og der er en del larm og snak. Det er svært for dem at følge med i en samtale, hvis andre snakker ved siden af. Det skaber irritation. En autist vil hellere være hjemme og lave ting han/hun plejer frem for at være social. En autist er ikke opmærksom på andres behov og tenderer til at blive mest optaget af egne behov. Derved kan de virke egoistiske, selvom de ikke ønsker at være det.

En autist virker naiv og er ikke personlig udviklet i forhold til sin alder. De kan derved synes barnlige eller indskrænkede i deres opfattelser. De bliver let ofre for religiøse vækkelser, stærke personligheder og grupper af særlinge.

Deres sprogføring kan være besværet af, at de taler højt og bastant, netop ikke passende til en given lejlighed.

En del interne tanker kan finde vej ud hos en autist, hvilket kan bringe dem i pinlige situationer. De udtaler sig klumpet, ligefremt og måske uhøfligt fordi der lige mangler et filter inden de udtaler sig. Øjenkontakt er ofte et problem hos en autist og de har svært ved at se på en person de taler med.

Selvom en autist har mange positive følelser, så kan de ikke udtrykke dem, og derved kan de virke som om de mangler empati.

Høje lyde og skarpe lyde måske endda svage lyde kan påvirke negativt.